

Miten toimitaan anafylaksiatilanteessa

Adrenaliini-injektorin käyttö

www.allergia.fi/anafylaksia

Katariina Ijäs 18.5.2024

Katariina Ijäs

Asiantuntija,

Allergia-, iho- ja astmaliitto ry

Terveystenhoitaja (YAMK)

AmO

Restonomi (AMK)

www.linkedin.com/in/katariina-ijas

katariina.ijas@allergia.fi

Koulutuksen aiheet:

- Mitä on anafylaksia
- Yleisimmät anafylaksian aiheuttajat
- Anafylaksian oireet
- Miten toimitaan anafylaksia-tilanteessa
- Adrenaliini-injektorin käyttö
- Anafylaksian aiheuttama pelko
- Mistä lisätietoa aiheesta?

Lukan vakava allergia

Anafylaksia

- On useamman kuin yhden elimen vakava henkeä uhkaava allerginen reaktio
- Lähtökohtaisesti aina henkeä uhkaava
- Ruoka-aineet, lääkeaineet mutta myös pistiäiset voivat aiheuttaa anafylaktisen reaktion
- Adrenaliini on ainoa toimiva anafylaksian hoitokeino
- Myös antihistamiinia ja kortisonitabletteja määrätään anafylaktisen reaktion hoitoon adrenaliinin lisäksi.

Anafylaksia

- Anafylaksian oireet alkavat usein nopeasti (10-30min altistuksesta) ja reaktio voi olla erittäin voimakas.
- Mitä nopeammin oireet alkavat ja etenevät, sitä vaikeampi reaktio on.
- Anafylaksiassa oireita on aina useammassa kuin yhdessä elimessä.
- Lapsilla yleisempi kuin aikuisilla (kansallinen anafylaksiarekisteri 2022, 85% alaikäiset/15% aikuiset)
- Anafylaksia tulee aina yllättäen!
- [Anafylaksia - tietoa vakavasta allergisesta reaktiosta - Allergia.fi](https://allergia.fi/tietoa-vakavasta-allergisesta-reaktiosta)

Anafylaksian aiheuttajia

- Kansallisen anafylaksiarekisterin ilmoitusten perusteella anafylaksian todennäköisyys on suurimmillaan varhaisina elinvuosina.
- Ruoka-aineet laukaisevat eniten lasten anafylaksioita. Pähkinät, maito, kananmunat ja vehnä ovat lasten anafylaksioiden yleisimmät syyt.
- Aikuisilla eniten anafylaksioita aiheuttavat ruoka-aineet ja lääkeaineet. Aikuisilla eniten anafylaksiaa aiheuttaa pähkinät.
- Anafylaksioita on arvioitu ruoka-allergisilla potilailla olevan 1 tapaus 300 henkilövuotta kohti
- Merkittävä osa anafylaksiakuolemista liittyy lääkeaineisiin, seuraavaksi eniten pistiäisallergioihin
- Mehiläisanafylaksioita tavataan etenkin mehiläistarhaajilla (riskiryhmä)

ANAFYLAKSIAN OIREITA

Yleisimmät ensioireet

Kutina
Kuumotus
Punotus
Ihon lehahtelu
Yskiminen
Äänen käheys

Ensioireiden jälkeen

Nokkosihottuma
Hengenahdistus
Turvotus
Yleistilan lasku
Kalpeus
Tajuttomuus

Anafylaksian oireet

Anafylaksia tyypillisiä ensioireita ovat:

- Kutina, kuumotus, punotus, ihon lehahtelu

Jos kyseessä on anafylaksia, ensioireita seuraa:

- Nokkosihottuma eli urtikaria, turvotukset, äänen käheys, yskiminen, vinkuna, hengenahdistus, hikoilu, kalpeus, vatsakipu, ripuli, oksentelu, yleistilan lasku, verenpaineen lasku, tajuttomuus

Näiden oireiden ilmaannuttua pitää pistää ripeästi adrenaliini-injektori ja soittaa hätänumeroon 112.

Anafylaksia voi uusiutua ensioireiden lievittyttyä, siksi anafylaksian jälkeen seuranta tapahtuu aina terveydenhuollossa.

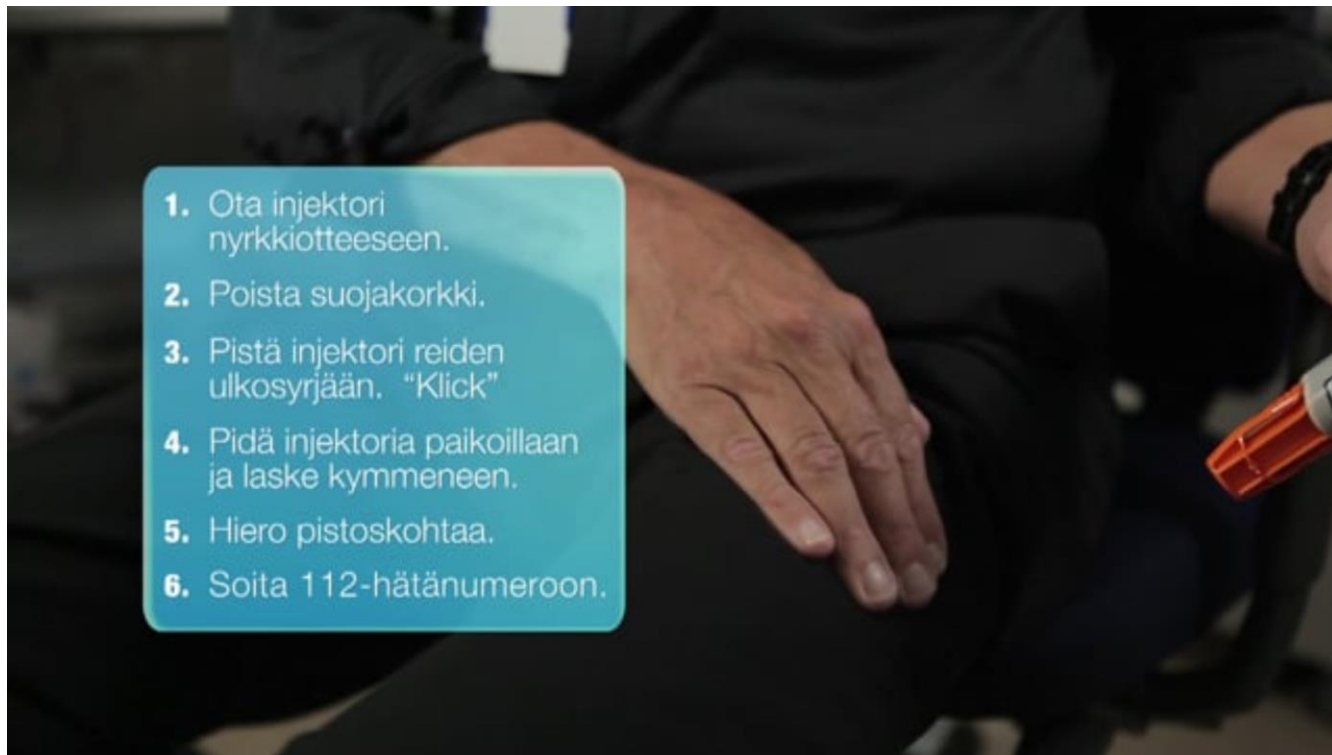
Miten toimitaan anafylaksiatilanteessa?

Adrenaliini-injektorin käyttö

- Pyydä käyttöopastusta injektorin käyttöön
- Hanki tarvittaessa harjoitteluinjektori
- Harjoittele adrenaliini-injektorin käyttöä, opasta ja ohjaa myös muita adrenaliini-injektorin käyttöön
- Kertaa käyttöä säännöllisesti.

Adrenaliini-injektorin käyttö

Pirkanmaan Allergia- ja astmayhdistyksen tuottama video

Ensiapu anafylaktisessa reaktiossa:

- Auta henkilö asentoon, jossa on helppo olla ja hengittää.
- Kysy, onko autettavalla oma adrenaliini-injektori (esim. EpiPen® / Jext®) ja avusta häntä lääkkeen pistämisessä reiteen. Kysy onko autettavalla muita lääkkeitä, joita pitäisi ottaa anafylaksian yhteydessä.
- Soita 112
- Kysy autettavalta tietääkö hän mikä on aiheuttanut anafylaktisen reaktion.
- Mikäli adrenaliini-injektorია ei ole käytettävissä, seuraa hätäkeskuksen ohjeistusta, kunnes ensihoito saapuu paikalle.
- Tarkkaile autettavan vointia ja hengitystä, kunnes ensihoito ottaa vastuun.
- Jos autettava menee tajuttomaksi, eikä hengitä normaalisti, aloita painelupuhalluselytytys kunnes ensihoito tulee paikalle ja ottaa vastuun ensihoidosta.

Adrenaliini-injektorin annostelu pikkulapselle

Esimerkkejä tukevasta pistosasennosta istuen ja makuulla

ALLERGIA
IHO & ASTMA

1

Pidä lasta tiukasti kiinni ja tue lapsen kehoa omaa kehoasi vasten.

Aseta lapsen toinen käsi selkäsi taakse.

Lukitse lapsen jalat jäməkästi omien jalkojesi väliin.

Annostele adrenaliini-injektorin ohjeen mukaisesti reiden ulkosivuun.

Paina kehollasi lapsi tukevasti maata vasten ja lukitse jalat polven avulla paikoilleen.

KUVA: KAISA TUOMINEN

On tärkeää, ettei lapsi pääse liikkumaan annostelun aikana.

Injektorita tulee pitää painettuna reisilihakseen laskien rauhassa kymmeneen.

Hiero pistoskohtaa noin 10 sekunnin ajan.

Adrenaliinin voi annostella vaatteiden läpi.

2

SOITA 112 ja ilmoita, että lapsi on saanut anafylaksian ja hänelle on annettu adrenaliinia.

4

Jos oireet eivät laannu tai pahenevat uudelleen. Pistä uusi injektori.

3

Anna lapselle lisäksi seuraavat lääkkeet:

Adrenaliini-injektorin käyttö on HENGEN PELASTAMISTA, ei lääkintää! Adrenaliinin annostelun jälkeen lapsi on AINA toimitettava viipymättä sairaalahoitoon!

Lisätietoja anafylaksiasta löydät allergia.fi/anafylaksia

Liity jäseneksi allergia- ja astmayhdistykseen!

www.allergia.fi/liity

ALLERGIA
IHO & ASTMA

**Jos mietit pitääkö
adrenaliini pistää, niin pistä!**

Anafylaksiassa adrenaliini on hengenpelastaja!

Huomioitavaa:

- Adrenaliini-injektori on kertakäyttöinen!
- Anafylaksian hoito on ensiapua, **kuka tahansa saa antaa adrenaliini-injektion hätätilanteessa**
- Adrenaliini-injektoreita on hyvä olla aina kaksi kappaletta mukana. Joskus (10 - 30% tapauksista) anafylaksiaoireet alkavat uudelleen ensimmäisestä adrenaliini-injektioista huolimatta, silloin pistetään toinen annos adrenaliinia

Onko adrenaliini turvallinen lääke?

- Jos epäilet anafylaksiaa niin pistä aina adrenaliini-injektio. Adrenaliiniannos ei ole vaarallinen, pistämättä jättäminen voi olla!
- Ihmisen elimistö tuottaa itse adrenaliinia esimerkiksi stressitilanteissa paljon enemmän kuin yksi adrenaliiniruiske sisältää adrenaliinia.

Sopiiko adrenaliini kaikille?

- Sydäntautipotilaille adrenaliinia annetaan yleensä erittäin varovasti. Näille potilaille sekä myös **diabeetikoille**, **kilpirauhasen liikatoiminnasta kärsiville**, **verenpainetautipotilaille** sekä **vanhuksille** adrenaliinia tulisi määrätä vain, jos siitä mahdollisesti koituva hyöty on suurempi kuin sen aiheuttama riski. Adrenaliinin antoon liittyy haittavaikutusriski etenkin silloin, kun potilaalla on **suurentunut silmänpaine**; **vaikea munuaisten vajaatoiminta**; **eturauhasen adenooma**, johon liittyy jäännösvirtsan muodostusta; hyperkalsemia tai hypokalemia. Jos potilaalla on **Parkinsonin tauti**, adrenaliinin antoon voi liittyä Parkinsonin taudin oireiden, kuten jäykkyyden ja vapinan, tilapäistä pahenemista.
- **Käytännössä tilanne on se, että lääkäri arvioi aina tapauskohtaisesti onko adrenaliinin käytöstä enemmän hyötyä kuin haittaa.**
- Jos lääkäri on määrännyt adrenaliini-injektorin vakavan allergisen reaktion hoitoon niin silloin sitä voi ja pitää käyttää jos anafylaksian vaara on todettu.
- Jos ihminen saa ensimmäistä kertaa anafylaksian niin silloin pitää olla yhteydessä hätäkeskukseen ja ensihoito ottaa tilanteesta ja lääkinnästä vastuun.

Harjoittelu tekee mestarin ja anafylaksiatilanteisiin varautuminen on tärkeä ensiaputaito!

Anafylaksiatilanteiden hoidon harjoittelua varten kannattaa hankkia harjoitteluinjektoreita!

Adrenaliini-injektorin säilytys

- Adrenaliini-injektorit tulisi säilyttää mieluiten huoneen lämmössä
- Adrenaliini-injektori on muistettava pitää suojattuna suoralta auringonvalolta sekä liialliselta lämmöltä (>25 astetta) tai jäätymiseltä
- Huomioi injektorin säilytysohjeet retkillä ja erikoistilanteissa
- Hyviä säilytysvinkkejä löytyy esimerkiksi liiton blogista <https://www.allergia.fi/blogi/kesa-vaatii-kekseliaisyytta-adrenaliini-injektorin-sailyttamiseen/#8317c07d>

Anafylaksian pelko, mistä apua pelon kanssa elämiseen?

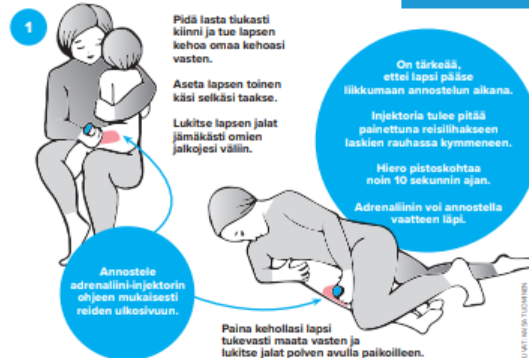
- Anafylaksian pelko voi aiheuttaa ahdistusta ja pahimmillaan rajoittaa elämää.
- Anafylaksian aiheuttajan selvittäminen voi helpottaa pelon kanssa elämistä, siksi ensimmäisen anafylaksiareaktion jälkeen on aiheellista selvittää anafylaksian aiheuttaja mahdollisimman tarkkaan.
- Anafylaksian kokenut sekä lähipiiri voivat tarvita tapahtuneen läpikäymiseen ammattiapua, apua voi saada esimerkiksi psykiatriselta sairaanhoitajalta, neuvola-, koulu- tai opiskelopsykologilta tai muilta alan ammattilaisilta

Adrenaliini-injektorin annostelu pikkulapselle

Esimerkkejä tukevasta pistosasennosta istuen ja makuulla

ALLERGIA
IHO ASTMA

- 2** SOITA 112 ja ilmoita, että lapsi on saanut anafylaksian ja hänelle on annettu adrenaliinia.
- 3** Anna lapselle lisäksi seuraavat lääkkeet:
- 4** Jos oireet eivät laannu tai pahenevat uudelleen. Pistä uusi injektor.
- Adrenaliini-injektorin käyttö on HENGEN PELASTAMISTA, ei lääkintää! Adrenaliinin annostelun jälkeen lapsi on AINA toimitettava viipymättä sairaalaan hoitoon!**

Lisätietoja anafylaksista löydät allergia.fi/anafylaksia
Liity jäseneksi allergia- ja astmahdistykseen!

Anafylaksia - Allergia.fi

ALLERGIAKORTTI

ALLERGIA
IHO ASTMA

Olen allerginen seuraaville ruoka-aineille:

Kiitos, kun varmistat, ettei ruuassani ole kyseisiä ainesosia.

Huolehdiathan, ettei ruuassani ole kontaminaatorisidä.
Ovathan astiat, ottimet, laitteet ja pöytäpinnat varmasti puhtaat.

Kiitos, kun turvaat minulle sopivan ruuan!

allergia.fi

ALLERGIA
IHO ASTMA

Anafylaksia

Anafylaksialapsi koulussa

ALLERGIA
IHO ASTMA

Kiitos

www.allergia.fi/anafylaksia